

A Talamba ütőegyüttest hallgatom. Dobokkal, csengő-bongó hangokkal képes felfokozni Liszt II. Magyar rapszódiját. A Magyar Vidékről vajon alkothatunk-e hasonlóan szenvedélyes hangú rapszódíát? Miért ne, hiszen még éppen találkozhattunk a kiháló falvak zöldségért a Tesco-ba bicikliző öregjeivel.

Van egy folyton visszatérő témám, amely így hangzik: miféle titkos szövetség köti egybe a politikai elitet, hogy szó nélkül asszisztál több millió vidéki polgár szegényes örökségének és évtizedek alatt összehozott ingatlan vagyonának megsemmisüléséhez, miközben a fővárosi ingatlanok ára az egekbe szökik?

Mostanában gyakran halljuk, hogy a svájci hitelnek nevezett hitelcsapdába ejtett százerek évek óta hiába várják, hogy a kölcsönök többszörösére rúgó adósságuk mérséklődjön. Arról viszont szó sem esik, hogy milliányi vidéki lakóingatlan szinte teljesen elvesztette értékét az elmúlt két évtized alatt. Elképzelhetetlenül sok nehéz munkával létrehozott érték vált semmivé. A jelenkori politikus elit máig nem fogja fel, milyen mértékben felelős azért, hogy a politikai döntések alakítása során a főváros és környékén kívüli országrész, vagyis a vidék szinte semmi esélyt nem kapott érdekei érvényesítésére.

Százerek kivándorlása után évekkel sem vált nyilvánvalóvá, milyen mértékű a vidék tönkretétele. Még van esély arra, hogy – az utolsó nagy uniós támogatások okos irányításával – kialakuljon (legalább) két (és legfeljebb) három erőteljes nagyvárosi fejlesztéspolitikai jogosultságokkal rendelkező régióközpont a főváros övezetén túli területek politikai-gazdasági-kulturális érdekeinek képviselőjére/érvényesítésére. Jelenleg feltétel nélkül jut számos vidéki város sokmilliárdos forráshoz, a vidék régiókká szervezésére irányuló elvárások nélkül. Még van lehetőség arra, hogy a sokmilliárdos támogatásra

jogosultság alapja a vidéki nagyrégiók megszervezése legyen. Legalább egy évtizedre blokkolva a vidéki városok száználmas egymással viaskodását, elfogadva, hogy a vidéki zónák érdekérvényesítésére maximum két nagyrégiót kell kialakítaniuk és működtetniük. Ne ismétlődjön meg a szocialista hétrégiós bohózat, amelynek lehettek itt-ott nyertesei, egészében azonban ez a konstrukció a vidék politikai érdekérvényesítésének megakadályozására szolgált. A hét ál-regióösszerveződést a jelenlegi kormány felszámolta. Katasztrofális hiba volt, hogy ugyanakkor rehabilitálta a komoly érdekérvényesítésre teljesen alkalmatlan megyei igazgatási rendszert.

A kormányban és a parlamenti pártok körében nyoma sincs annak a szándékának, hogy Budapest mellett ne megyékre szétaprózzott, hanem legfeljebb három fejlesztéspolitikai centrum formálódjon. Pedig valószínűleg csak így lenne esély a vidéki városok és községek értékvesztésének megállítására. Ezzel szemben folyik a megyeközpontok és megyei városok egymás ellen kijátszása. A sokmilliárdos fejlesztési források megszerzéséhez nem elemi követelmény, hogy szövetkezzenek egymással, de még a vidéki térségek helyzetének komoly feltárására sem kell törekedniük. A vidéki nagyvárosok elmúlt évtizedben készült fejlesztési stratégia anyagai értelmezni is képtelenek voltak a városok és környezetük kapcsolatának jelentőségét, fejlesztési kötelezettségeikről pedig végképp megfeledkezhettek. Néhány hangzatos mondattal sikerült letudni e témakört.

A kormányzati lakáspolitikai jól tükrözi a helyzetismeret hiányát. Sokezer építési szakember külföldre távozása után a lakásépítésben nem hozhatnak jelentős fellendülést sem a társasház-építő vállalkozások kedvére hangolt eljárások és kedvezmények, sem a kisebb házépítések engedélykötelességének eltörlése. Csillagászati lakásárak a fő-

városban, a lakások értékének lenul-lázódása vidéken, a régi épületek ész nélküli agyon-hőszigetelése (bőséges penészedéssel, a gépi szellőzés létesítésének támogatása hiányában), a vidéki lakások milliókat felemésztő „korszerűsítései” teljesen feleslegesen, hisz az a lakás árában soha nem lesz érvényesíthető – ez jellemzi számomra a hazai lakáshelyzetet.

A témák sokasága között csapongó vidék-rapszódia tervezetem csupán néhányra utal az aggasztó és bizarr jelenségek sorából. A fővárosi és az összmagyar témák sem árasztanak lelkesítő hangulatot. Nem elhanyagolhatók az ötven évnél idősebb, százezres nagyságrendben privatizált egykori bérházak mintegy félmillió lakosának gondolatai sem, jóllehet csak akkor látszanak, ha egy újságíró édesanyját valamelyik gang kőlapja engedni alázuhanni. A könnyűszerkezetes lakásépítés kivitelezőiről, anyagairól, áraitól rengeteg, finoman szólva téves adat jelenhet meg napról napra büntetlenül. Akkor lesz hirtelen fontos, hogy településképző vizsgálati anyagot készítsen minden település, amikor az engedély nélkül indítható lakásépítések szabad utat kaptak? Mivégre? Vagy talán a nemzeti építészeti káosz valami abszurd vagy gyerekes illeszkedési képzelmenyekkel még fokozható? Lenyűgöző ötlet, s éppen akkor, amikor a kormány meggyengítette a műemléki és városképi értékeket védő intézményeket, meghozza eleddig még soha nem tapasztalt mértékben. Mindeközben várak sorát fogják – nyilván közmunkával – a sohanem-volt történetiség turisztikailag jól értékesíthető formájában helyreállítani. Ebben a tekintetben felülmúlhatják Mussolini múlt-építő igyekezetét.

Lehet arról vitázni, hogy kell-e toronyház a Kopaszi-gátra a Duna partján. Arról is lehetne, hogy csodálatos sziluetet kínálhatnának-e olyan épületek, akiknek dobozkészítők és falloszutánzó sztárepítészek jelentik a mintát,

és elfelejtik a városi szöttesbe foglalni elképzeléseiket. Milyen könnyen napirendre térünk, amikor látjuk, hogy Barcelona városzövetét hogyan barmolta szét fallikus torony-otrombasága, pófátlanul lekörözve a Sagrada Família tornyait. Igen, turisztikai perverziónak igazán vonzó. Szinte szerencse, hogy a Duna-parti Nemzeti Színház nevű szörny mellett egy közepesen ronda kiemelkedés keveset ronthat, sőt, egy költőien megformált, magasba emelkedő város-domborulat lenyűgöző jelenlét is lehet. A Dózsa György úton áll egy megkapóan felszabadult arcú irodaépület, amely máig megakadt a hazai építészeti torkán. Nyilván nem eléggé illeszkedik bizonyos településképző-mindentudók szerint. Van-e esély egy a mai elit számára túl szokatlan, költői valami megvalósulására, főleg, ha az udvariatlan módon a megszokottól magasabbra emelkedni is merészel? Tessék ellátogatni Konyárra vagy Zemplénagárdra. Könnyen találhat összkomfortos huszonéves lakásokat az ember, olyanokat, amelyek megépítéséhez ma kevés lenne tízmillió forint, de megvételekhez elegendő néhány százezer is, amiből még alkudni is lehet.

Jókora önáltatás kell ahhoz, hogy ma a Magyar Vidék témára lelkesítő rapszódíát alkossunk. De közelednek a választások, és lesz, akinek sikerülni fog. A YouTube tovább végzi dolgát. Chopin noktürnjeinek fenséges szomorúsága ad háttérrel utolsó soraimhoz.

*cserépdob